

A családon belüli erőszak

A családon belüli erőszak **testi** vagy **lelki** bántalmazás az elkövetővel közeli vagy bensőséges kapcsolatban álló személy ellen.

A vérszerinti szülő vagy a gondviselő által elkövetett **gyermekbántalmazás** szintűgy lehet testi, szexuális vagy lelki erőszak. Annak minősül továbbá a gyermek elhanyagolása is. Azokban a családokban, ahol gyakori az erőszakosság, legtöbbször a gyermekeket is bántalmazzák.

A családon belüli erőszaknál kell megemlíteni a **kiskorú veszélyeztetésének** büntettét is. A kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy, aki e feladatából folyó kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti, elköveti a kiskorú veszélyeztetése büntettét.

A következő eset nagyon jól ábrázolja a fent említett jogsértés megvalósítását.

„A szülők házasságából 4 gyermek született. A férj keveset volt a családjával, mivel több alkalommal is szabadságvesztés büntetését töltötte. A feleség is hosszabb ideig volt büntetés-végrehajtási intézetben, ezen idő alatt a gyermekeket a férj édesanyja nevelte.

Az anya szabadulását követően magához vette gyermekeit, de a megélhetésükhöz szükséges jövedelemmel nem rendelkezett.

A börtönben lévő férjének anyagi támogatására mindig volt pénze, saját cigarettájának vásárlására is, de hó végén a gyermekei betegsége esetén a gyógyszert sem tudta kiváltani.

A gyermekei egészsége megóvására vonatkozó orvosi és védőnői figyelmeztetéseket, tanácsokat legtöbbször ellenségesen fogadta, figyelmen kívül hagyta. Magatartására a higiénia hiánya, a nemtörődömség volt a jellemző.

Több alkalommal egyedül hagyta gyermekeit a lakásban, ilyenkor a 6 éves vigyázott a többiekre. Ekkor begyújtott a tűzhelybe, vagy pálinkás üvegre cumit húzott és így etette a csecsemőkorú testvérét.

Az anya a szívbetegséggel született gyermekével nem törődött, ellátása, táplálása nem volt megfelelő, így testileg és szellemileg is visszamaradott volt. Az ÁNTSZ felszólítására sem vitte el a kötelező oltásokra. A védőnő több esetben járt a lakásban, akit a vádlott ellenségesen, elutasítóan fogadott.

A beteg gyermek hatósági intézkedés során tanácsadásra és onnan kórházba került.

A gyermek nem megfelelő testi és szellemi fejlődésében és a súlyos életveszélyes állapot kialakulásában szerepet játszott a felelőtlen anyai magatartás, a gyermek elhanyagolt táplálása, az orvosi és védőnői tanácsok, utasítások be nem tartása.”

A gyermekeket az anyától azonnali hatállyal elvették és gyermekvédelmi szakszolgálathoz utalták be. Az anyát a bíróság elítélte kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt.

Megvalósul a kiskorú veszélyeztetésének büntette azzal is, ha a kiskorúakat bűncselekmény elkövetésére, vagy züllött életmód folytatására bírják. Leggyakoribb, amikor a szülő a gyermekkel együtt követi el a törvénysértést, illetve mintegy „eszközként” használja.

Ettől súlyosabb esetnek minősült, amikor a nevelőapa addig verte élettársa négyéves kisfiát, míg rosszul lett, nehezen vette a levegőt, majd a kórházban behalt sérüléseibe. Újra és újra bebizonyosodik, hogy a gyermekek a legkiszolgáltatottabbak.

Az erőszakos légkörű családban felnövő gyerekek szintén áldozatok: az állandó feszültség abból származik, hogy mindig félniük kell a bántalmazás megismétlődésétől. Az olyan családokban, amelyekben gyakori az erőszak, sokszor a gyermekek sem menekülnek a tettlegességtől. A harag, amit a bántalmazó szülő iránt érez, önmaga ellen fordul, lelkiismeret, büntudat formájában. Ezt tovább erősíti az az érzés, hogy esetleg ő a konfliktus okozója.

Olyan mértékű lelki fejlődési zavarok jelentkezhetnek, amelyek bár funkcionális jellegűek, mégis csak bizonyos határok között visszafordíthatóak. A szorongás fennmaradása hosszabb idő elteltével visszafordíthatatlan tüneteket eredményezhet, amelyek az értelmi-fogyatékoság látszatát kelthetik. A gyerekek pusztán attól az erőszaktól is rettegnek, amelyet „csak” látniuk és hallaniuk kell.

Az erőszakos családokban a gyermekeket gyakran mind **érzelmileg** és **fizikailag** elhanyagolják.

Ezen családokban gyakran kevés és szegényes a kommunikáció, hideg a légkör, a konfliktusokat erőszakkal vagy háritással, elhallgatással próbálják megoldani, mivel a család egyes tagjai uralom alatt állnak, és így nem lenne biztonságos kifejezniük az érzéseiket.

A gyerekek gyakran teljes mértékben elsajátítják szüleik erőszakos viselkedésmintáit. Ez különösen a fiúkra igaz: a felmérések szerint az erőszakos férfiak nyolcvan százalékát bántalmazták gyerekkorában, vagy tanúi voltak hasonló esetnek.

Az agresszív családi légkörben felnövő fiúk számára a kínzó szorongástól való szabadulás másik módja, hogy maguk is durván viselkednek a hozzájuk legközelebb álló lányokkal, felnőttként pedig maguk is gyakran bántalmazzák női partnereiket, hozzátartozóikat.

A gyermekek gyakran alkalmaznak különböző stratégiákat, hogy jobban el tudják viselni az életet a családon belül, például:

- megkísérik befolyásolni szüleik viselkedését, érzéseit és cselekedeteit, hogy gátat vessenek az erőszaknak. Sokszor megpróbálják megvédeni az anyjukat a bántalmazástól.
- passzívvá és visszahúzódomvá válnak
- alkoholt vagy kábítószerrel fogyasztanak, vagy egyéb magatartászavaraik vannak
- bajba keverednek, illetve bűncselekményeket követnek el
- depressziósak vagy öngyilkosságra hajlamosak lesznek
- általában szélsőséges hangulatváltozások és beszédzavarok jellemzik őket
- különböző okok miatt sokat hiányoznak az iskolából.

Ha ilyen tüneteket mutató gyerekről kiderül, hogy családjában bántalmazás folyik, a szokásos beavatkozási eljárások igen nagy valószínűséggel nem hatékonyak. Az anyával történő kapcsolatfelvétel nem lesz elég, hisz a nő általában maga sincs abban a helyzetben, hogy a családi közegen változtasson.

A **segítő szakember** feladata az, hogy olyan közeget teremtsen, amelyben nem a bántalmazottnak kell szégyellnie magát, hanem annak, aki felelős az előzményekért. Hosszabb távú feladat, hogy világossá tegyünk: a *bántalmazás nem magánügy*, a társadalomnak nem az a dolga, hogy tolerálja. Az erőszak napvilágra kerülésének következményeitől nem az áldozatnak kellene rettegnie.

A veszélyeztetettség felszámolására leggyakrabban a gyámhatóságok tesznek lépéseket. A különböző védő-óvó intézkedések széles skálát nyújtanak a hatósági beavatkozásra.

Ennek keretében lehetőség van a gondozók figyelmeztetésére, a családok segélyezésére, súlyosabb esetekben az intézeti nevelés elrendelésére.

Az illetékes gyámhatóságok csak a legvégső esetben kezdeményezik a büntetőeljárás megindítását: általában csak akkor tesznek feljelentést, amennyiben a védő- óvó intézkedések a remélt kedvező hatást nem érik el.

A kiskorúakat érintő veszélyeztetettségi állapot esetenként huzamosabb ideig fennáll, másfelől késik a szülők, nevelők, illetve a gondozók felelősségre vonása.

Szükség van a gyermekvédelemben érdekelt szervek között fokozottabb együttműködésre, egymás tapasztalatainak megismerésére és a veszélyeztettség kritériumainak egységes megítélésére is. Lényegesen javíthat a helyzeten, ha az intézkedések láncolatában érintett együttműködő szervek mindent megtesznek a gyermekek védelmében.